

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก

มธุรส จันทรแสงศรี*¹ พ.ย.ม. (การบริหารการพยาบาล)

เจริญสุข อัครพิพิธ**² พ.ย.ม. (การบริหารการพยาบาล)

(รับ: 23 กันยายน 2567, แก้ไข: 26 ตุลาคม 2567, ตอบรับ: 7 ธันวาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดครรภ์แรก จำนวน 88 คนที่มาตรวจตามนัด 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีค่า KR-20 เท่ากับ .77 แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีความสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .79, .80 และ .82 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 51.13 ความรู้ ทัศนคติ และสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r .407, .502, .600 ตามลำดับ, $p < .01$) ความรู้ ทัศนคติ และสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ได้ร้อยละ 44.80 (R^2 .448, $p < .01$) ดังนั้น พยาบาลห้องคลอดและหลังคลอดควรส่งเสริมความรู้ ทัศนคติ และเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้กับมารดาตั้งแต่วัยก่อนคลอด เพื่อกระตุ้นและให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีความมั่นใจและตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ความรู้ ทัศนคติ และสมรรถนะแห่งตน

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

E-mail: charen01101963@gmail.com

Factors affecting the mother's breastfeeding behavior after the birth of her first child

Mathuros Jansaengsri*

M.S.N. (Nursing Administration)

Jarurnsook Ausavapit**

M.S.N. (Nursing Administration)

(Received: September 23, 2024, Revised: July 29, 2024, Accepted: December 7, 2024)

Abstract

This descriptive research aimed to study the behaviors and factors affecting breastfeeding behaviors of the mothers after giving birth to their first child. The sample consisted of 88 first-time postpartum mothers, who came for a 6-weeks follow-up visit. The research instrument consisted of breastfeeding knowledge questionnaire, yielding KR-20 of .77 and the questionnaires on breastfeeding attitude, breastfeeding self-efficacy, and breastfeeding behaviors with Cronbach's Alpha Coefficient of .79, .80, and .82, respectively. The data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression equation analysis.

The results showed that the sample had a good level of breastfeeding behaviors at 51.13 percent. Knowledge, attitude, and self-efficacy on breastfeeding were moderately and significantly related to breastfeeding behavior of the first-time mothers (r .407, .502, .600, respectively, $p < .01$). Knowledge, attitude, and self-efficacy on breastfeeding together could predict breastfeeding behavior of the first-time mothers by 44.80 percent (R^2 .448, $p < .01$). Therefore, the labor and the postpartum nurses should promote knowledge, attitude, and enhance self-efficacy on breastfeeding for the mothers from the prenatal period to encourage and inspire the first-time mothers to be confident and intentional to breast feed.

Key words: breastfeeding behavior, first-time mother, knowledge, attitude, self-efficacy

---

* Lecturer, Faculty of Nursing, Pathumthani University

** Lecturer, Faculty of Nursing, Pathumthani University, Corresponding author,

E-mail: charen01101963@gmail.com

บทนำ

นมแม่มีประโยชน์สำหรับทารกทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว มีความปลอดภัย สะอาด และมีแอนติบอดีซึ่งช่วยป้องกันเชื้อโรคต่างๆ ในวัยเด็ก นมแม่มังให้พลังงานและสารอาหารทั้งหมดที่ทารกต้องการในช่วงเดือนแรกของชีวิต และยังคงมีสารอาหารที่จำเป็นต่อเด็กมากถึงครึ่งหนึ่งหรือมากกว่านั้นในช่วงครึ่งขวบปีแรก และมากถึงหนึ่งในสามในช่วงปีที่สองของชีวิต¹ ซึ่งในเด็กที่ดื่มนมแม่จะมีผลการทดสอบทางสติปัญญาที่ดีกว่าเด็กที่ไม่ดื่มนมแม่² นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่ดื่มนมแม่มีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักเกินหรือเป็นโรคอ้วนและโรคเบาหวานน้อยลงด้วย³ ดังนั้นการให้เด็กได้ดื่มนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้สมาชิกอนามัยโลกมีมติผลักดันเรื่องการเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนในช่วง 6 เดือนแรกให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 50 ภายในปีพ.ศ. 2568⁴ และประเทศไทย โดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายว่าภายในปี พ.ศ. 2568 ทารกแรกเกิดร้อยละ 50 ควรได้ดื่มนมแม่อย่างเดียวนเป็นระยะเวลา 6 เดือน แต่จากการสำรวจสถานการณ์ ในปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีทารกแรกเกิด ร้อยละ 29 ที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวนในช่วง 6 เดือนแรก⁵ และสถิติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนใน 6 เดือน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – 2565 มีอัตรา ร้อยละ 66.81, 67.89, 71.70, 73.26 และ 71.50 ตามลำดับ แม้ว่าจะผ่านเกณฑ์มากกว่า ร้อยละ 50 แต่ก็มีอัตราลดลง ดังนั้นพยาบาลห้องคลอดจึงต้องให้ความสำคัญกับมารดาตั้งแต่ในระยะแรกที่มาฝากครรภ์อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนใน 6 เดือนแรกหลังคลอด

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นนโยบายสำคัญของประเทศ โดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายให้ทุกโรงพยาบาลให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกด้วย

นมแม่อย่างต่อเนื่องและเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นทุกโรงพยาบาลจึงให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบกับกับผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์พยาบาลสาขามารดาและทารกแรกเกิด และฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีนโยบายให้ความสำคัญในการดูแลมารดาตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด รวมถึงมีการสนับสนุนและการส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือนหรือมากกว่าตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข⁶ และด้วยจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเขตเศรษฐกิจที่ประชากรในวัยเจริญพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน หรือวัยแรงงาน อาจส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หรืออาจมีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ประสบความสำเร็จได้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยข้อง ได้แก่ การทำให้แม่มีความรู้ มีทักษะและเจตคติที่ดี รวมถึงมีความมั่นใจในการให้นมลูก ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์สามารถช่วยส่งเสริมมารดาได้ ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ การให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสอนทักษะวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เบื้องต้นและความเสี่ยง รวมทั้งการสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหา จะช่วยให้แม่มีความมั่นใจและคลายความกังวลลงได้⁷ นอกจากนี้การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด และทัศนคติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือน⁸ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วย

นมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ว่ายยังสามารถร่วมกันทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 4-6 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 28.3⁹ นอกจากนี้ อายุของมารดา รายได้ของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม ความเครียดจากการดูแลบุตร การรับรู้ความสามารถของตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะคิดต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สมรรถนะแห่งตน การคล้อยตามกลุ่มผู้ใกล้ชิดในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวอย่างน้อย 6 เดือน ได้ร้อยละ 49¹⁰

ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีหลายปัจจัย แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาก่อน และส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงานและอยู่ต่างถิ่น และมาทำงานในจังหวัดสุพรรณบุรี มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากบริบทอื่นๆ ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการ

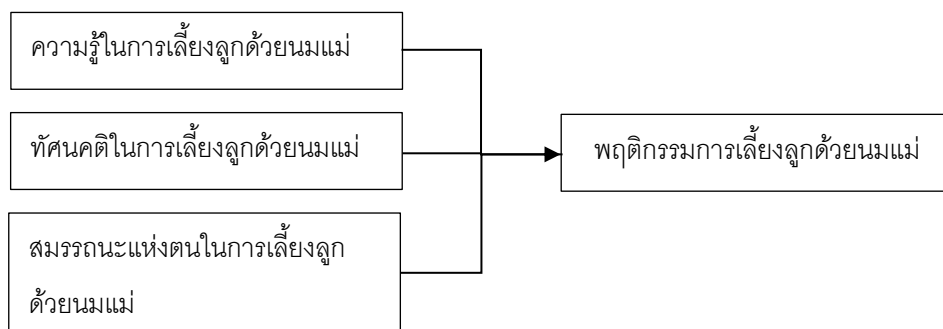
สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่จะมีผลดีต่อทารก จึงสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก เพื่อจะนำไปพัฒนาต่อยอดโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาครรภ์แรกให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ (KAP) ของ Bloom¹¹ และแนวคิดทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนของ Bandura¹² ที่เชื่อว่าหากบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อแนวทางปฏิบัติ มีสมรรถนะแห่งตน บุคคลเหล่านั้นสามารถปฏิบัติพฤติกรรมนั้นๆ ได้สำเร็จตามความประสงค์ ดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกในจังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกในโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 และ

ปีที่ 51 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567

โรงพยาบาลด่านช้าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์ค่าอำนาจในการทดสอบ (Power Analysis) โดยกำหนดค่า Power เท่ากับ .90 และกำหนดค่า Effect Size เท่ากับ .25 ได้ค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 88 คน¹³ ตามคุณสมบัติที่กำหนด (Purposive sampling) โดยเกณฑ์การคัดเลือก

(Inclusive criteria) ดังนี้ 1) มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่มาตรวจตามนัดในระยะ 6 สัปดาห์ หลังคลอด 2) สามารถสื่อสารอ่านและเขียนภาษาไทยได้ 3) สม่ครใจและยินยอมเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก (Exclusive criteria) ดังนี้ 1) มารดามีภาวะแทรกซ้อน หรือเจ็บป่วยรุนแรง ไม่สามารถให้นมบุตรได้ 2) ขอยกเลิก หรือไม่สะดวกใจ

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส บุคคลที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือของ Nopparat and Rattanaporn¹⁴ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ KR-20 เท่ากับ 0.70 จำนวน 16 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดชนิดเลือกตอบ 2 ตัวเลือก เกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ ตอบถูก (คะแนน=1) ตอบผิด (คะแนน=0) คะแนนรวมมาก แสดงว่า มารดามีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มาก

3. แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือของ Pornpavee¹⁵ จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.79 ลักษณะของคำตอบเป็นมาตราส่วน 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ตั้งแต่ (1) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง (4) เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. แบบสอบถามสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือของ Nopparat and Rattanaporn¹⁴ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.81 จำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ตั้งแต่ 1 คือ ไม่มั่นใจเลย ถึง 5 คือ

มั่นใจมาก คะแนนรวมมาก แสดงว่า มารดามีการรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง

5. แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของ Natthaporn¹⁶ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.703 จำนวน 10 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 55 ระดับ โดยแปลผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ มีค่าคะแนนระหว่าง 10 - 23 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าคะแนนระหว่าง 24 - 37 คะแนน และระดับดี มีค่าคะแนนระหว่าง 38 - 50 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เครื่องมือ ประกอบด้วย แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง 20 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.77 และแบบสอบถามอื่นๆ หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.79, 0.80 และ 0.82 ตามลำดับ

จริยธรรมและการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยขออนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2566 รับรองโครงการวิจัยเลขที่ PTU-REC 014/2566 จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการอธิบายวัตถุประสงค์และดำเนินการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งตอบข้อสงสัย รวมถึงผลกระทบที่ได้รับพร้อมให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงความยินยอมในการเข้าร่วม

การวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำเสนอรายงานผลการวิจัย เป็นภาพรวมเท่านั้น และผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็น ความลับ ไม่มีการระบุตัวอย่างเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการพิจารณาแล้วต่อ คณะกรรมการ การวิจัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี ผู้วิจัย ขออนุญาตดำเนินการวิจัย จากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลกลุ่มเป้าหมาย และประสานงานกับ พยาบาลวิชาชีพแผนกหลังคลอด และแผนกผู้ป่วย นอกสูติกรรม เพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย อย่างละเอียด ก่อนดำเนินการวิจัย โดยเมื่อกลุ่ม ตัวอย่างได้รับอนุญาตให้กลับบ้าน ผู้วิจัยจะดำเนินการ เก็บข้อมูล และแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวม ข้อมูล และขอความร่วมมือในการทำวิจัย พร้อมทั้ง พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างตลอดการดำเนินการวิจัย และให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึกข้อมูล ทั่วไปและแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล และพฤติกรรม การเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่ ประกอบด้วย ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทศนคติ ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสมรรถนะแห่งตนในการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ทดสอบ ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายระหว่าง ความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทศนคติในการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ และสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้ สถิติวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Stepwisemultiple regression Analysis) และทดสอบระดับนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 18 -27 ปี ร้อยละ 55.68 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 88.64 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 56.82 รายได้อยู่ระหว่าง 10,000-14,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 61.36 การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 62.50 เมื่อกลับบ้านมีคน ช่วยเลี้ยงดู ร้อยละ 96.59 มีความตั้งใจจะเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ 6 เดือน ร้อยละ 68.18 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ และร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล (n = 88)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
18 - 27 ปี	49	55.68
28 - 37 ปี	21	23.86
38 - 41 ปี	18	20.46
สถานภาพสมรส		
แยกกันอยู่	5	5.68

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
คู่	78	88.64
หม้าย/ หย่า	5	5.68
อาชีพ		
แม่บ้าน	5	5.68
เกษตรกรรม	10	11.37
รับราชการ	5	5.68
ค้าขาย	18	20.45
รับจ้างทั่วไป	50	56.82
รายได้รวมต่อเดือน (บาท)		
5,000-9,999	19	21.59
10,000-14,999	54	61.36
15,000-15,999	10	11.37
20,000 ขึ้นไป	5	5.68
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	13	14.77
มัธยมศึกษา	55	62.50
ปริญญาตรี	20	22.73
บุคคลที่ช่วยเหลือลูกเมื่อกลับบ้าน		
มี	85	96.59
ไม่มี	3	3.41
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		
น้อยกว่า 6 เดือน	10	11.37
6 เดือน	60	68.18
> 6 เดือน – 1 ปี	15	17.05
≥ 1 ปี	3	3.40

2. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการตั้งใจเลี้ยง

ดังตารางที่ 2

ลูกด้วยนมแม่ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 51.13

ตารางที่ 2 ความถี่ และร้อยละของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (n = 88)

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี	45	51.13
ระดับปานกลาง	43	48.87

1. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก พบว่า ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสมรรถนะแห่งตน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

($r = .407, .502, .600$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 3 และความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสมรรถนะแห่งตน สามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ร้อยละ 44.80 ($R^2 = .448, p < .01$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก

ตัวแปร	1	2	3	4
ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1			
ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.420**	1		
สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.450**		1	
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.407**	.502**	.600**	1

** $p < .01$

ตารางที่ 4 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตัวแปรพยากรณ์	b	B	t	P-Value
ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.145	.150	5.401**	<.05
ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.298	.314	7.739**	<.001
สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.354	.310	9.987**	<.001

$R = .598, R^2 = .448, R^2 \text{ adjust} = .441, F = 19.023, **p < .01$

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 51.13 แสดงให้เห็นว่านโยบายการสนับสนุนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงพยาบาลมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้มารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมถึงการส่งเสริมให้มารดาได้โอบกอดทารกและส่งเสริมให้ลูกดูดนมมารดาเร็วที่สุดภายใน 30 นาทีหลังคลอด จะเป็น

การสร้างความรักและความผูกพันระหว่างแม่กับลูก⁹ ทำให้มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Chanatsikan และคณะ⁹ ศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด พบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมทำนายพฤติกรรม

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ได้ร้อยละ 44.80 ($R^2 = .448$, $p < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า นโยบายของโรงพยาบาลที่ให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการให้ความรู้ การปลุกฝังทัศนคติ และการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน แก่มารดาตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ ทำให้มารดามีความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงส่งผลดีต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร พบว่า ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .502$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก และสามารถทำนายความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ ($\beta = .314$, $p < .001$) หากมารดาหลังคลอดมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้มารดาหลังคลอดสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จตามความประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom¹¹ ที่เชื่อว่าบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็สามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ได้สำเร็จตามความตั้งใจ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Chanatsikan และคณะ⁹ พบว่า ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วย^{9,17}

สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .600$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกและสามารถทำนายความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ ($\beta =$

.310, $p < .000$) แสดงให้เห็นว่า การที่มารดาหลังคลอดรับรู้ว่าคุณสมบัติความสามารถที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดีไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura¹² ที่อธิบายว่าหากบุคคลใดสามารถรับรู้ถึงสมรรถนะหรือความสามารถของตนเองได้ บุคคลนั้นก็สามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดีเช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Wu และคณะ¹⁸ ซึ่งพบว่า การรับรู้สมรรถนะในตนเอง ทำให้มารดาที่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเนื่องในระยะเวลาอันยาวนาน และการศึกษาของ Jeenlakroy และคณะ¹⁹ พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น หากมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก มีความมั่นใจและเชื่อในความสามารถของตนเอง¹¹ ย่อมสามารถที่จะมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ดี

ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .407$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกและสามารถทำนายความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ ($\beta = .150$, $p < .009$) แสดงว่าการที่พยาบาลให้ความรู้ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามนโยบายของโรงพยาบาลนั้น ส่งผลให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ Lukkana²⁰ ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์และทำนายกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ Chanatsikan และคณะ⁹ ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่มีความสัมพันธ์และไม่สามารถทำนายกับพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

จากการวิจัยนี้ พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ ควรสนับสนุนและส่งเสริมมารดาครรภ์แรกให้มี พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการส่งเสริม สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การปลุกฝัง ทักษะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และความรู้ในการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างถูกต้อง ตั้งแต่ในระยะ ตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด เพื่อให้มารดาครรภ์แรก เกิดความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อันจะส่งผล ให้มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำผลการวิจัยไปใช้ พยาบาล

ห้องคลอดและหลังคลอดต้องส่งเสริมความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ให้กับมารดาตั้งแต่วัยก่อนคลอด เพื่อกระตุ้น และให้มารดาหลังคลอดครรภ์แรกมีความมั่นใจและ ตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการ

พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดย การให้ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน เพื่อให้มารดาหลัง คลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น

References

1. Ip S, Chung M, Raman G, Chew P, Magula N, DeVine D, et al. Breastfeeding and maternal and infant health outcomes in developed countries. Evid Rep Technol Assess.2007;1–186.
2. Bernardo H, Cesar V, World Health Organization. Long-term effects of breastfeeding: a systematic review. World Health Organization; 2013.
3. Qiao J, Dai LJ, Zhang Q, Ouyang YQ. A meta-analysis of the association between breastfeeding and early childhood obesity. J Pediatr Nurs.2020;53:57–66.
4. World Health Organization, United Nations Children's Fund. Global nutrition targets 2025: breastfeeding policy brief (WHO/NMH/NHD/14.7). Geneva: World Health Organization;2023.
5. National Statistical Office of Thailand. Thailand multiple indicator cluster survey 2022.(Internet). (cite 2023, July 12). Available from: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1vZmtPTZvY6QtEMpcWU9BZhlcFYIYqlyK>. Thai.
6. Strategy and Planning Division, Ministry of Public Health. Public Health Statistics A.D. 2021. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2022. Thai.
7. Arissara Sawatpanich, Susanha Yimyan Nonglak, Nonglak ChaloumsukYimyan. Factors influencing exclusive breastfeeding at discharge among first-time mothers undergoing cesarean section. Nursing Journal.2019;46(3):219 – 31. Thai.
8. Nattaphan P. Factors affecting breast feeding and infant formular feeding. Master of Management Degree College of Management. Bangkok: Mahidol University; 2014. Thai.
9. Chanatsikan Noiwech, Krauwan Nitisiri, Suwimon Preesong. Factors affecting breastfeeding behavior among postpartum mother at Dangchang Hospital. JHNUBU. 2024;3(1):15-27. Thai.

10. Atcharobon Sangprasert, Pinkaew Choteamnuay. Factors influencing of exclusive breastfeeding intention through at least 6 months among mothers with emergency cesarean section. Region 4-5 Medical Journal. 2023; 42(4): 541-51. Thai.
11. Bloom, S.B. Taxonomy of education objectives, head book I: Cognitive domain. New York: David Mckay;1975.
12. Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological 1977; 84 (2):191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>.
13. Burns N, Grove, SK. The practice of nursing research: Conduct, critique, & utilization (5th ed.) Philadelphia: W.B. Saunders; 2005.
14. Nopparat Tharana, Rattanaporn Tanasirijiranon. Effects of enhancing self-efficacy program on perceive self-efficacy, knowledge and satisfaction in breastfeeding among first-time postpartum mothers. Chaing Mai: Payap University; 2016. Thai.
15. Pornpavee Vataya. Media exposure, knowledge and attitudes about breastfeeding of working pregnant women using service at public center in Bangkok Metropolitan areas. Master of communication art. Bangkok: Huachiew Chalermprakiet University; 2014. Thai.
16. Natthaporn C. Factors predicting behaviors for breastfeeding postpartum women in Wachirabaramee distric Phichit Province. Master Public Health. Phitsanulok: Naresuan University; 2017.Thai.
17. Maleewan Lertsakornsiri, Saly Saiba. The relationship between self-efficacy, self-esteem, attitude toward breastfeeding and breastfeeding behaviors in the first-time teenage postpartum mothers. Thai J Nurs. 2019; 68(1):29-38. Thai.
18. Wu D. S, Hu, Jie, McCoy, Thomas P, Efird J. T. The effects of a breastfeeding self-efficacy intervention on short-term breastfeeding outcomes among primiparous mothers in Wuhan, China. J Adv Nurs. 2014;70(8):1867-79.
19. Nachaphat Jeenlakroy, Thakonrat Nhoorerk, Ploypailpn Masuk Kamphaengjind, Chutima Booranatanit. Factors Influencing Exclusive Breastfeeding Intention in Mothers of Infants Are Cared for in The Nursery Unit Immediately After Birth. Journal of Nursing and Health Science Research 2024; 16(1): 1-17. Thai.
20. Lakkhana Chaiyanak. Factors influencing breast feeding behaviors of postpartum adolescent mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital. Nakhonratchasima: Suranaree University of Technology; 2015. Thai.